

זית רענן יפה פרי תאר • איש תוצר וה' עמו

מהדורת אברהם הכהן

חפץ ה'

לרבינו אור העולם ה"אור החיים" הקדוש

המבואר

אשר חיבר ויסד ואיזן וחקר החכם השלם יניק וחכים
סיני ועוקר הרים הרב המופלא
כמוהו"ר חיים בן עטר נר"ו

והוא חיבור נחמד על ארבע מסכתות, ברכות שבת הוריות חולין, צלל
במים אדירים בים התלמוד בפלפול ובסברא ברש"י ותוספות, אמרים
נגידים ידבר, במלחמותו של תורה חיילים זכר, בפלפולא עמוקתא
ארזים משבר, סותר ובעה, חכמתו בחוץ תרונה, ודעת שפתו ברור מלל
במילי דאגדתא, בחריפות ובקיאות מילין חדתא, אשר הואיל להועיל
להאיר במאור תורתו עיני בני ישראל, וחפץ ה' בידו יצלה.

(נסח שער דפ"ר תצב)

מהדורה חדשה ומפוארת, מאירת עינים, מוגהת בהגהה מדויקת ומתוקנת,
נוספו אלפי מראי מקומות וצינונים, נפתחו ראשי תיבות וקיצורים, הקטעים חולקו
לפיסקאות קצרות, ונוספו סימני פיסוק וניקוד, עם ביאורים וצינונים

י"ל כס"ד על ידי מכון "אור לישראל" ירושלים – נהריה
שע"י ישיבת אביר יעקב "אור מאיר ושמוחה" נהריה

שנת תשפ"ז לפ"ק

באר החיים

להתהלך לפני אלקים

ראשו לציון הגהתם • וחפץ ה' בידו יצלה

ויאמר אדם אד פרי לצדיק • פרי צדק עץ חיים

בסיעתא דשמיא

**כל הזכויות שמורות
לישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה נהריה
רח' אביר יעקב 27
נהריה**

חז"ל ובמהרהרה חדשה זו הושקעו תוך רב
ויגיעה מרובה, לכן ע"פ דין תורה, ולהבדיל -
ע"פ הזכויות ככל המדינות, אנו אוסרים בכל
תוקף כל הרפסה צילום והעתקה, מולל העתקה
חלקית מספר זה, וכן אין להתרגם או לאחסן
במחשב או לקלוט בכל דרך שהוא כל חלק
שהוא מהספר, וכן אין לעשות שימוש מסחרי
בזכויות הנדפס או בהוספות, ואין הספר נמכר
אלא על כונת שלא יעשה בו שימוש שלא כדיון.
ושארית ישראל לא יעשו עולה.

**נדפס בארץ ישראל
על נייר חו"ל
שאין בו חשש חילול שבת
Printed in E. ISRAEL**

הארות והערות יתקבלו בכרחה
מכון אור לישרים
רח' יוסף חכמי 30 ירושלים
פקס: 03-5423180
דוא"ל: office@oz-vehadar.com

עימוד ועיצוב:
שמואל סאמעט

יעצא לאור על ידי
מוסדות אביר יעקב נהריה
מכון אור לישרים ירושלים
בראשות הרב שלמה אביחצירא שליט"א

**עורך ראשי
הרב מנחם מנדל פומרנץ**

**עורכים אחרים
הרב אהרן פישר
הרב זושא דינקלס**

**עריכה
הרב שלמה קופמן
הרב אברהם קליין**

**הגהה וביקורת
הרב יחיאל מרדכי אורבך
הרב יצחק גרפנקל
הרב משה סגל
הרב משה רובין
הרב תלמי רוזנשטרך**

נסדר על ידי ממלכת התורה עוז וחדר
בנשיאות הזאון הצדיק רבי יהושע לייפער שליט"א
אב"ד "באר משה" מאנסי

הפצה והזמנות:
היכלי תורה

באירופה:	בארצה"ב:	בארץ ישראל:
Tel. 44-191-430-0333	Tel. (718) 437-0054	טל. 02-9924603
Fax. 44-191-430-0555	Fax. (718) 437-3514	פקס. 03-5435884

בשם ה' נעשה ונצלת, לרצון בוראי ביום הששי, וביום השביעי נח ושבת,
אפרש מסכת שבת

פרק יציאות השבת

דף ב' ע"א

מלאכת הוצאה ענינה העברה מרשות לרשות

גמרא. כיצד העני וכו'. קשה קצת, באומרו 'פשט העני את ידו לפנים' וכו' ודאי דבחוץ קאי וכן לבעל הבית^א, ואם כן מאי קמ"ל תנא 'כיצד העני עומד בחוץ' וכו'. ונראה דקמ"ל דלגבי כל חד^ב, אף על גב שמכניס העני^ג, הוצאה תחשב לגבי ידידיה^ד. ולזה קאמר 'כיצד העני עומד וכו' ובעל הבית בפנים' וכו', דשני רשויות הן^ה, וזוה מחייב בהכנסה כמו בהוצאה. וזוה פירש רש"י^ו, וזה פשוט, ולקמן (ד"ה פשט) יתבאר עוד^ז: וק"ל.

כשידו וגופו במקום אחד לא בעי עקירה או הנחה

מע"ג קרקע

שם גמרא. פשט העני את ידו וכו'. קשה קצת, ליפלוג וליתני בדידיה^א, דאם לא עשה העני עקירה מעיקרא^ב ונתן לתוך ידו של בעל הבית, או' דעבד עקירה בפנים והוציא ולא עשה הנחה דשניהם פטורים. וגם כן^ג פשט בעל הבית את ידו לחוץ^ד, אם לא עשה עקירה בפנים, או שנטל מתוכה^ה ולא עשה הנחה בפנים, שניהם פטורים. ולמה הוצרך לעשות מציאות אחר לשניהם פטורים, ליפלוג וליתני בדידיה.

ביאורים וצייונים

הרא"ש (שע"ט ה. ד"ה ילאום) הוכיח כפירוש רש"י כאן ודלא כפירושו בשבועות מלשון המשנה 'העני עומד בחוץ ובעה"ב בפנים' עוד תירץ בדף ה' (ד"ה אלא נא) שהתנא בא לחדש שידו של אדם חשוכה כד' על ד' ולכן כתב 'כיצד העני עומד' וכו' לאפוקי מתירוף הגמ' (להלן ה). שהמשנה מדברת בשוחה או בשלשל ידו למטה מג'. וכעין זה כתב גם המאירי בפירושו למשנתנינו. ובספר חידושי רא"ם [אנקאואן] כתב לישב שהתנא בא להשמיענו מידת דרך ארץ שאין לו לעני ליכנס לפנים אלא יעמוד בחוץ, והוסיף שכן משמע במאירי (ד"ה ילאום) שכתב: כיצד העני עומד בחוץ ובעה"ב בפנים כלומר כבר ידעת שכן המנהג שהעני עומד בחוץ ובעל הבית בפנים. ח. התנא נקט בין בעני בין בעשירי אופן החיוב כשעוקר או מניח ביד חברו ואופן הפטור כשחבירו נתן או נטל מידו, וקשה שגם כשנתן ביד חבירו או נטל מידו יתכן אופן שפטור כגון אם לא עקר מקרקע הרשות שעומד בה, וכן באופן שעקר מיד חברו יתכן אופן של פטור אם לא הניח על גבי הקרקע. ט. מרשות הרבים, וכגון שאדם אחר הניח לו בתוך ידו או שעקר מערב שבת או שעקר שלא על דעת להכניס. י. כלומר וכן לענין הוצאת פטור אצל העני נקט התנא האופן שנתן בעל הבית לתוך ידו של העני והוציא והניח ברה"ר, ומדוע לא נקט אופן שהוא כעין הוצאת החיוב שלו, כגון שנטל מבעל הבית והוציא ולא הניח ברה"ר. יא. וכמו"כ קשה באופנים של פטור בעל הבית בהוצאה ובהכנסה, היה לתנא לנקוט את אופני הפטור כאופני החיוב אלא שלא עשה בעה"ב עקירה או הנחה. יב. שהתנא נקט אופן הפטור כשהניח העני, והיה יכול לחלק גם באופן שהניח בעל הבית ביד העני שפטור אם לא עקר מקרקע רשות היחיד. יג. שנטל מיד העני והכניס אלא שלא הניח ברה"י, ואילו התנא נקט אופן הפטור שנתן העני ליד בעה"ב ולא עקר הבעה"ב כלל.

א. כיון שכתוב בהמשך המשנה 'פשט העני את ידו לפנים' והניח בתוך ידו של בעל הבית מובן שהעני עומד בחוץ ובעל הבית בפנים. ב. דהיינו שההעברה מרשות שהמעביר נמצא בה לרשות אחרת נקראת הוצאה בין בעני שעומד בחוץ ופשט ידו ונתן לתוך ידו של בעל הבית, אף על פי שהוא מכניס מרשות הרבים לרשות היחיד, וכן לגבי בעל הבית שנטל מתוך ידו של עני והכניס קראה המשנה הוצאה אף על פי שזה הכנסה מרשות הרבים לרשות היחיד. ג. וה"ה בעל הבית [כמ"ש 'דלגבי כל חד' וכו"ל בהערה הקודמת] אלא דכיון שהאופן הראשון במשנה הוא הכנסה דעני נקט רבינו עני. ד. דמלאכת הוצאה אינה רק להוציא מרשות היחיד לרה"ר אלא כל שמוציא מרשות לרשות נקראת 'הוצאה'. ואף שמבואר בגמ' (להלן ט:) שהכנסה היא תולדה של מלאכת הוצאה ואינה אב מלאכה, מ"מ מוכח שמהות המלאכה אינה דוקא להוציא לחוץ אלא העברה והוצאה מרשות זו לרשות אחרת דאם מהות המלאכה היתה הוצאה מרשות היחיד לרשות הרבים לא היתה הכנסה נחשבת לתולדה. ה. כלומר התנא בא להדגיש לנו את חילוק הרשויות שבין מקום העני למקום בעל הבית שזה הגורם שכל העברה בין שתי הרשויות נחשבת להוצאה. ו. בד"ה יציאות, וז"ל: הוצאות שמרשות לרשות האמורות לשבת, ובגמ' מפרש דהכנסות נמי קא קרי יציאות הואיל ומוציא מרשות לרשות. ע"כ. ומבואר שהוצאה אינה דוקא הוצאה לחוץ אלא הוצאה מרשות זו לרשות אחרת. ז. בספר הדרת אהרן (ד"ה טה) כתב לישב קושיית רבינו, שהתנא בא לפרש 'בפנים' ו'בחוץ' האמור ברישא דמתני' היינו עני ובעה"ב, ולאפוקי מפירוש רש"י במסכת שבועות (ג. ד"ה ילאום, ה"ז נוסף כף ד"ה טמס) שבפנים היינו הכנסה ו'בחוץ' היינו הוצאה, ולזה בא התנא לומר כיצד מה שאמרנו בתחילה שתיים שהן ארבע בחוץ, היינו לעומד בחוץ שהוא העני וכו' ו'בתוסי'

לקמן¹² ומדברי הפוסקים ז"ל¹³. ובוזה נראה לי ליישב מה שהקשיתי לעיל (ד"ה פ"ג) הא דקתני כיצד וכו'.¹⁴ והוא, דכוונתו הא דקא אמינא לך דבעי עקירה והנחה ביד אחר, ולא די לו בהכנסת הדבר או בהוצאתו, כיון שהעני עומד בחוץ¹⁵ לא חשבינן ליה שעושה מלאכה עד שיניח¹⁶, דאיכא למימר ידו בתר גופו גרידא. וכן נמי לגבי עקירה, לא חשבינן לה עקירה אלא אם כן נוטל מיד בעל הבית, אבל אם נתן בעל הבית לתוך ידו¹⁷ חשבינן ליה כאילו נתן ברשות הרבים¹⁸ ולא עביד העני אלא הנחה, וכן נמי לגבי בעל הבית אם הוציא בעל הבית¹⁹, מה שאין כן אם היד מחובר

ויש לומר, דלא בעי הנחה ועקירה אלא בהיכא דליתיה לגופיה אלא ידיה, כזה שהושיט ידו²⁰, לא חשבינן להנחה אלא אחר הנחה ממש²¹, מה שאין כן אחר שהוציא את ידו לחוץ²², אף על גב שלא הניח החפץ מידו²³, כיון דגופו ניח חייב²⁴. וכן נמי לגבי עקירה, אף על גב שנתן אחר²⁵ לתוך ידו והכניס חייב, כיון שהוא עומד ברשות הרבים והכניס עקירה היא²⁶. וכן נמי לגבי בעל הבית. לזה לא קתני דפטור²⁷, אלא היכא דליתיה לגופיה אלא לידיה²⁸, ולא עבד עקירה ממש והנחה ממש, הוא דהוי שניהם פטורים²⁹:

ואחרי כותבי זה מצאתי און לי מדברי הש"ס

ביאורים וציונים

10. הבינו שיטת רש"י כן גם למסקנא ד"ל: ורש"י פירש ידו לא ניח ע"ג קרקע משמע אפילו הוא וידו במקום אחד ונתן לו חבירו לתוך ידו והוציא פטור והתוס' חולקים על רש"י וכתבו: ואין נראה דבכל ענין שהטעינו חבירו בין על כתפו בין על ידו והוציא חייב דהא קתני או שנטל מתוכה והוציא חייב אלמא הנחת חפץ ביד בע"ה שהוא וידו ברשות אחת הויה הנחה. והרשב"א שם כתב לבאר בשיטת רש"י כדברי רבינו ד"ל: ורש"י ז"ל כתב דלא גרסינן ידו בתר גופו גרידא דיתירתא היא אלא הכי גרסינן ידו לא ניח גופו ניח, פירוש ידו לא ניח לה על גבי קרקע גופו ניח על גבי קרקע והלכך הוי עקירה, וא"ת אם כן נתן לתוך ידו של בעל הבית או שנטל מתוכה אמאי חייב והא בעינן עקירה והנחה על גבי מקום ניח, יש לומר דלא אמרו ידו לא ניחא אלא כשהיא עומדת ברשות אחרת. כד. פ"ה"ן (ג). בעי מיניה רב מרבי וכו' עקירת גופו כעקירת חפץ דמי וחייב או דילמא לא, אמר ליה חייב ואינו דומה לידו מ"ט גופו ניח ידו לא ניח. וכתבו התוס' שם (ד"ה מא' טעמא) לפרש שהחילוק בין ידו לגופו הוא, שידו בתר גופו גרידא, ולכן לא חשיב הנחה, ומשמע שאם ידו באותה הרשות של גופו שפיר הוי הנחה גם אם לא מניח ע"ג קרקע. כה. כ"ב הרמב"ם (פ"ג פ"ג ס"ג) וז"ל: וכן אם היה עומד באחת משתי רשויות אלו ופשט ידו לרשות שניה ועקר החפץ ממנה או מיד אדם העומד בה והחזיר ידו אליו חייב ואע"פ שלא הניח החפץ במקום שהוא עומד בו. כו. מדוע צריך התנא להקדים 'כיצד העני עומד בחוץ ובעל הבית בפנים' הרי כתוב בהמשך המשנה פשט העני את ידו לפנים ונתן לתוך ידו של בעה"ב ומובן מזה שהעני עומד בחוץ ובעה"ב בפנים. כז. וידו בפנים שהיא רשות אחרת מגופו. כח. כגון בפשט העני את ידו לפנים אינו חייב אלא אם כן הניח ממש, ולא די שפשט ידו לפנים ללא שיעשה הנחה ע"ג קרקע או בידו של בעל הבית. כט. ש"ך העני, והעני הוציא את היד והניח אינו חייב. ל. ב"מ"ר כאילו בעה"ב נתן ברה"ר כי נתן ביד העני שגופו הוא ברה"ר, וכמו שאמרו בגמ' להלן (ג). דידו בתר גופו גרידא, וממילא העני פטור כי עשה רק הנחה. לא. ולא הניח בידו של העני לא חשיב מלאכה כי עדיין נחשב החפץ קצת ברה"ר דכיון דידו בתר גופו גרידא לא מיחשב מה שהחפץ בידו ברשות הרבים כאילו מונח ברשות הרבים עד שיניח בידו של העני.

יד. כשהעני רק הושיט את ידו לפנים והוא עומד בחוץ, דאז אין ידו במקום גופו אלא ברשות אחרת. טו. כשמניח את החפץ מידו על גבי קרקע או על גבי מקום של ד' על ד'. טז. אחרי שהוציא העני את ידו עם החפץ וידו נמצאת במקום גופו, חשיב הנחה גם אם לא מניח על גבי קרקע. יז. ברשות הרבים ע"ג קרקע אלא השאיר החפץ בידו, חשיבא שפיר הנחה אף שלא היתה הנחה על גבי קרקע. יח. ר"ף, שרק במקום שידו ברשות אחת וגופו ברשות אחרת התם בעינן עקירה או הנחה ע"ג קרקע, אבל במקום שגופו וידו נמצאים באותה הרשות לא בעינן עקירה והנחה ע"ג קרקע, וההנחה בידו חשיבא הנחה, כיון שגופו ניח וידו היא חלק מגופו, היכא ששתיהם באותה רשות חשיבא ההנחה בידו הנחה. יט. ב"מ"ר אדם אחר שעקר מרה"ר והניח בידו של העני, אף שלא עקר העני מקרקע רה"ר, מיהו מכיון שידו במקום גופו וניח הרי החפץ מיקרי מונח וכשמכניסו לרשות היחיד יש כאן עקירה מרה"ר לרשות היחיד. כ. דעקירת ידו כעקירת חפץ דמי וכדלהלן. כא. באופנים הנ"ל, כגון שאדם אחר נתן ביד העני והעני הכניס והניח ביד בעה"ב דבכה"ג חייב העני, וכן אם עקר מיד בעה"ב והוציא ידו לרה"ר ולא הניח ע"ג קרקע ג"כ חייב, ולכן הוכרח התנא לנקוט אופני הפטור רק בגונא שהכניס העני ידו ולא הניח או שלא עקר מידו של בעה"ב. כב. דהיינו שגופו אינו במקום ידו, וכגון שהעני עומד בחוץ והכניס ידו לרה"ר ולא הניח החפץ מידו, ולהכי פטור שאין כאן הנחה, דלא אמרינן הנחת ידו כהנחת חפץ דמי היכא דידו ברשות אחרת מגופו ובתר גופו גרידא, אבל לא היה יכול התנא לנקוט אופן הפטור כגון שהניח ברה"ר אלא שלא עקר מרה"ר דכיון שעומד ברה"ר הרי שידו במקום גופו ומיקרי עקירה דבכי האי גונא עקירת ידו כעקירת חפץ דמי. כג. והנה רש"י במשנתנו (ד"ה א' ט"ט) כתב 'והניח ברשות הרבים' ומשמע דלא אמרינן דהנחה בידו חשיבא הנחה אפילו כשגופו וידו במקום אחד. וכתב הגרע"א: פרש"י והרע"ב והוציא החפץ והניח ברה"ר. ובאמת כפי מה דמסקינן בסוגיא דעקירת גופו כעקירת חפץ דמי, וה"נ הנחת גופו כהנחת חפץ דמי ואף בלא הניח ברה"ר אלא אחזו בידו ג"כ חייב דכיון שהוציא ידו לחוץ והוא עומד הוי כהנחת חפץ, ועל רש"י אין קושיא שכן דרכו לפרש כפי סלקא דעתך דהש"ס. ע"כ. אלא שהתוס' לקמן (ג. ד"ה מא' טעמא

לישב^ל, דטעמא שהתחיל ביציאות, דכל המלאכות האמורות אצל שבת גמרינן להו ממשכן מדמשכן וכו'^ל, והוצאה אף על גב דגמרינן לה ממשכן^ט נתפרשה בתורה^מ, מה שאין כן שאר מלאכות. וכיון דקרא הוציאה מכלל המלאכות וכתבה בהדיא, לזה גם התנא לא פירש ברישא אלא מלאכה מבוארת יותר מכולן, והוציאה הכתוב מכלל המלאכות^מ. ואף על גב דאיכא הבערה^מ, הא איכא מאן דסבר (להלן ע.) דללאו^מ יצאת^מ. ועוד^מ שיש בה אבות ותולדות בהדי הדדי^מ, מלבד^מ ההוצאות שאסרה תורה עקירה והנחה, אסרו הם ז"ל עקירה והנחה לחוד: ופשוט.

לגופו ברשות הרבים^כ לא בעינן עקירה ולא הנחה^כ, לזה קאמר תנא כיצד העני עומד בחוץ ובעל הבית בפנים^כ שכל אחד מקומו הוא זה^כ, ואם הכניס זה או הוציא זה בעי עקירה והנחה ממש, כיון שבעל הבית עומד בפנים והעני עומד בחוץ, דאיכא למימר ידו בתר גופו גרידא. ולפי מה שפירשתי אתי מדוייק נמי הא דקאמר 'או שנטל מתוכה והוציא'^כ, דמשמע כיון שנטל והוציא חייב ותו לא בעי מידי להתחייב^כ: ודוק.

מלאכת הוצאה נתפרשה בתורה

תוספות ד"ה יציאות וכו' עד סוף דיבור וכו'. ולענ"ד נראה שזה דחוק. ונראה

ביאורים וצינונים

לא תוציאו מרשות היחיד לרשות הרבים. מ. כמבואר בריש פרק הזורק (להלן ט:). דילפינן מקרא דאיש ואשה אל יעשו עוד מלאכה וגו' משה היכא יתיב וכו', שנאסר על נודבי המשכן להוציא את נדבתם מאהליהם שהם רשות היחיד למשה שהיה ברשות הרבים. ובעירובין (פ:) אל יצא איש ממקומו ביום השביעי ודרשינן אל יוציא, ויעויין בתוס' שם ד"ה לאו, ובסוגיין ד"ה פשט. מא. כלומר מכיון שהתורה החשיבה את מלאכת הוצאה ולא כללה עם שאר המלאכות דילפינן להו ממשכן אלא פירשה להדיא, בחר התנא להתחיל בה. ועוד שמכיון שהיא כתובה להדיא בתורה אין צריך התנא להקדים את הל"ט מלאכות דבשלמא שאר מלאכות כל עוד התנא לא שנה אותם אין אנו יודעים אותן כלל וא"כ התנא לא יכול לפרש אותם קודם שנדע אותם, אבל הוצאה שכתובה בתורה וזיל קרי ביה רב הוא יכול התנא לפרש אף קודם ששנאה [ובספר חידושי וביאורי הגר"א הביא מעוד מקומות שכן דרכו של התנא שסומך דבריו על מש"כ בתורה ואין צריך לפרש]. מב. שגם כתובה מפורש בתורה, דכתיב (שמות לא ג) 'לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת'. ובספר קרבן תודה (נמוס') ד"ה יצאות) כתב שהתנא באמת הקדים גם הבערה לכל המלאכות ולכן שנה מתני' דלא יקרא לאור הנר [שמא יטה ויבעיר] אלא שהוצאה כתובה בתורה לפני הבערה [הוצאה בפרשת תרומה והבערה בפרשת ויקהל] ומשום כך הקדים התנא מלאכת הוצאה למלאכת הבערה. מג. נחלקו התנאים בטעם שהתורה כתבה הבערה בפירוש ולא נכללה בלא תעשה כל מלאכה, רבי יוסי סובר שהבערה ללאו יצאת, דהיינו שהתורה באה להוציאה מכלל כל המלאכות שיש בהם כרת ומיתה, ובהבערה יש רק לאו ומלקות, ורבי נתן סובר לחלק יצאת לומר שאם עשה כל המלאכות בהעלם אחד חייב חטאת על כל אחת ואחת, ולדבריו בהבערה יש עונש כרת ומיתה ככל המלאכות. מד. ורצה התנא לפתוח במלאכה יותר חשובה שיש בה לכ"ע גם עונש כרת ומיתה ובשוגג חטאת. מה. מעליותא יש למלאכת הוצאה על פני הבערה. מו. דהיינו הוצאה והכנסה, ויתכנו אפי' במעשה אחד כגון הזורק מרה"ר לרה"ר ורה"י באמצע שיש כאן גם הוצאה וגם הכנסה כדאיתא לקמן (ט:). מז. ועוד יש בהוצאה שאין בהבערה, שמלבד מה שאסרה תורה הוסיפו חז"ל עוד איסורים כגון עקירה ללא הנחה ולהיפך.

לב. כגון עני שפושט את ידו לרה"י והניח שם חייב אע"פ שלא עקר מקרקע של רה"ר, כיון שהחפץ בידו והוא וידו ברשות הרבים מיקרי החפץ מונח ברשות הרבים וכשמכניסו לרשות היחיד מיחשבא שפיר עקירה מרשות הרבים. לג. כשמכניס חייב אפילו שלא עקר מרה"ר וכשמוציא חייב גם כשלא הניח ברה"ר. לד. דהיינו שהוא עומד במקומו ורק פושט את ידו לרשות השניה [אבל אם נכנס ממש לא בעי הנחה ועקירה]. לה. ולא כתוב 'והוציא והניח ברשות הרבים'. לו. וכבר הערנו לעיל שרש"י (ד"ה טו ע"ג) כתב 'והניח ברה"ר' ומשמע שלא סגי בהוצאת ידו לרה"ר, אבל כבר כתב בחידושי הגרעק"א (ד"ה ממני) שדרכו של רש"י לפרש לפי הס"ד, אבל אליבא דאמת מודה רש"י שלא בעי שנייה ברה"ר. ויש אחרונים שכתבו [עיי' פני יהושע (נרש"י ד"ה טו ע"ג) ושפת אמת (ג. נמוס' עקידה)] שרש"י לשיטתו להלן בדף ג' ע"א ד"ה ידו, לפי הלשון שהעתיקו התוס' שם (ד"ה טו ע"ג) שמפרש דברי הגמ' 'ידו לא נייה' באופן אחר, וכתבו התוס' שם שדבריו אם מונח בידו לא אמרינן הנחת ידו כהנחת חפץ, ורק אם מונח על גופו אמרינן כן, ומש"ה הוצרך רש"י לפרש שהניח ברה"ר, אבל דעת תוס' ושאר ראשונים (עיי' נמוס' סמ"ק ופ"ק ע"ג ע"ג) שהגריעותא של ידו הוא שהיא ברשות אחרת מגופו, ויש מהראשונים שגרסו כן בסוגיא שם 'ידו בתר גופו גרידא' וכמ"ש רש"י ותוס' שם. וברא"ש (ס"ו ט) מבואר שאף שעקירת גופו כעקירת חפץ דמי [גם לגבי חפץ שמונח בידו] מ"מ אם גופו נשאר במקומו ועוקר רק את ידו לא חשיבא עקירה, ולכאורה ה"ה לדבריו הנחת ידו לבד לא חשיבא הנחה ולשיטתו צריך העני להניח ברה"ר והבעה"ב ברה"י כדי להתחייב, ומש"כ רבינו הוא כשיטת רוב הראשונים וכנ"ל. והפני שלמה (להלן ג. ד"ה נע) סובר בדעת רש"י שאין העני חייב אא"כ הניח ברה"ר ומקשה דלרש"י עדיין קשה מדוע לא נקט התנא אופן הפטור בכה"ג שלא הניח ברה"ר עיי' שם שחירץ. לו. וכן מובא בספר חידושי וביאורי הגר"א, וכן כתב השפת אמת (נמוס' ד"ה יצאות) בשם רבינו. לח. כן כתב רש"י (להלן ט. ד"ה לנגל): וכל מלאכות דשבת ממשכן גמרי לקמן מדנסמכה פרשת שבת לפרשת משכן בויקהל. לט. כדאיתא להלן בדף מ"ט ע"ב: הם העלו את הקרשים מקרקע לעגלה ואתם לא תכניסו מרשות הרבים לרשות היחיד, הם הורידו את הקרשים מעגלה לקרקע ואתם

דף ב' ע"ב

אבי סבר שפטור דרישא הוא פטור אבל אסור
גמרא. וליטעמך וכו' עד והא אמר שמואל
וכו'. לכאורה קשה, דקרי לה מאי קרי
לה^מ, ודאי פטור ומותר לא קתני. ועוד, לדברי
רב מתנא^מ למה האריך כל כך בלשונו לומר
'בשלמא וכו', לא היה לו לומר אלא 'פטור ומותר
לא קתני':

מקשינן לימא נמי וכו', מה שאין כן פטור אבל
 אסור דקתני דכוותה במניינא^י, תרתי סרי הויין,
 ומי גרע^י מהני פטור אבל אסור^י דלא קא מני לה,
 אז גילה דעתו אביי דודאי ידע דפטור ומותר לא
 קתני, וטעמו דגם פטור דרישא פטור אבל אסור
 הוא, מדשמואל^י: ופשוט^י.

הגמרא מקשה 'והא יציאות קתני' רק על המשנה
 בשבועות

תוספות שם ד"ה והא יציאות קתני וכו'.
 הא דקא אמרו 'משכחת לה כולהו
 ביציאות^מ', אין שכלי הולמו^מ ופשוט דוחק
 דבריהם ז"ל. ולענ"ד נראה לישב דאמתניתין לא
 פריך, דיכול אני לפרש דיציאות דקאמר איציאות
 קאמר ולא אהכנסות, והכי קאמר 'יציאות השבת
 שתיים שהן ארבע' בחפץ^מ שהוא לפנים ורוצה
 להוציאו לחוץ, שנים לחיוב ושנים לפטור, 'ושתיים
 שהן ארבע בחוץ' דקתני, מילתא אחריתי היא,
 דהיינו חפץ שהוא בחוץ ורוצה להכניסו ולא קאי
 איציאות^מ ומילי מילי קתני. והארבעה דהוצאה הם,

אכן פשטיה דש"ס כך הוא, דאביי ודאי ידע דלא
 קאמר רב מתנא דלימני אלא פטור אבל אסור
 ולא פטור ומותר^י, אכן סבר דגם פטור דרישא
 פטור אבל אסור^י, דהכי גילה דעתו לבסוף^י
 'והאמר שמואל וכו', ולזה הקשה שפיר שית סרי
 הויין, ורב מתנא סבר^י דליכא מאן דסובר דפטור
 דרישא פטור אבל אסור, וכוונת אביי היא^י דלימא
 נמי פטור דרישא אף אי הוי פטור ומותר, כיון
 דנחת תנא למניינא לימני נמי האי. לזה השיב רב
 מתנא, בשלמא פטור דרישא אמרינן פטור ומותר
 לא קתני וכיון דלא קתני פטור ומותר במניינא, לא

ביאורים וצייונים

הויין. **ס. תוס'** מקשים מדוע הגמ' מקשה 'והא יציאות קתני'
 על המשנה בשבועות, ולא מקשה כן על המשנה שלנו הרי לא
 מצאנו שתיים שהן ארבע בפנים ובחוץ בהוצאות לבד ללא
 הכנסות. **סא. תוס'** מתרצים שיש אפשרות למצוא שתיים שהן
 ארבע בפנים ובחוץ בהוצאות לבד ללא הכנסות, והם: א. חייב
 - נטל העני מתוך ידו של בעה"ב והוציא. ב. פטור אבל אסור
 דאתי לידי חיוב - נתן בעה"ב לידו של העני והוציא העני. ג.
 פטור אבל אסור דלא אתי לידי חיוב - הוציא בעל הבית את
 ידו ונטל העני מתוכה. ד. פטור ומותר - פשט בעה"ב את ידו
 ונתן לתוך ידו של עני. וכן בבעל הבית על זו הדרך. **סב. כי**
 לדבריהם 'שתיים' היינו אחד חיוב ואחד פטור, ופשטות המשנה
 היא 'שתיים' - של חיוב 'שהן ארבע' - עוד שנים של פטור,
 וכן קשה 'שהן ארבע' לדברי התוס' כולל גם פטור ומותר,
 ובסוגיא מבואר שפטור ומותר לא קתני [וביותר לפי מש"כ
 רבינו בדיבור הקודם שדבר פשוט הוא שפטור ומותר לא קתני,
 ואביי שהקשה סבר שפטור דרישא פטור אבל אסור, ודאי לא
 אתי שפיר תירוץ התוס']. **סג. פירוש** המשנה אליבא דאמת
 הוא - 'בפנים' - לעומד בפנים 'ובחוץ' - לעומד בחוץ, אבל
 היה אפשר לפרש המשנה כך: יציאות השבת [-הוצאות
 שמרשות לרשות האמורות אצל שבת] שתיים שהן ארבע [-שתיים
 לחיוב ועוד שתיים לפטור] בפנים [-לחפץ העומד ברשות היחיד
 ובא להוציא] וכמו כן יש גם שתיים שהן ארבע בחוץ [-לחפץ
 העומד בחוץ ובא להכניס], ולפי זה תיבת 'יציאות' בתחילת
 המשנה קאי רק על הארבע שבפנים ובוה אפשר למצוא ארבע
 הוצאות של חיוב ופטור כמו שמפרש רבינו בהמשך דבריו.
סד. כי יציאות הם רק הוצאות ולא הכנסות [אפשרות זו לפרש
 המשנה ששתיים שהן ארבע בחוץ' לא קאי איציאות היא רק
 אם מפרשים בפנים ובחוץ על החפץ, אבל אליבא דאמת

מח. כלומר מה סבר אביי בשאלתו 'וליטעמך שיתסרי הויין',
 הרי ודאי התנא לא איירי בפטור ומותר. **מט.** מה שכתוב
 בגמ' 'א"ל הא לא קשיא בשלמא וכו', זהו מדברי רב מתנא
 המקשן. **נ. והשקלא** וטריא בין אביי לרב מתנא היא אם
 פטור דרישא אסור או מותר, ולא כפי הפשטות שהנידון ביניהם
 הוא אם התנא מונה פטור ומותר או רק פטור אבל אסור.
נא. גם באופן שהעני פושט ידו ונתן לתוך ידו של בעה"ב,
 שבעל הבית לא עשה עקירה ולא הנחה מכל מקום סבר אביי
 שאסור. **נב.** קושיית הגמ' 'ומי איכא בשבת פטור ומותר'
 וכו', הם דברי אביי שבא להעמיד דבריו שגם ברישא פטור
 אבל אסור. **נג.** רב מתנא לא הבין כוונת אביי והיה פשוט
 לו שגם לאביי פטור דרישא פטור ומותר. **נד.** לפי איך שהבין
 רב מתנא את דבריו. **נה.** שהרי התנא מנה פטור אבל אסור
 כי מתוך השמונה רק ארבעה הם לחיובא והארבעה האחרים
 הם לפטורא. **נו.** ארבע פטורי שהתנא לא כתב [שהם שני
 פטורי דבעה"ב בבבא תליתאה של המשנה ושני פטורי דעני
 בבבא רביעאה]. **נז.** שהתנא כתב [שהם שני פטורי דעני
 בבבא תליתאה ושני פטורי דבעה"ב בבבא רביעאה].
נח. כלומר כמו שהוכיח אביי בהמשך דבריו מדברי שמואל
 שכל פטורי דשבת פטור אבל אסור וסבר אביי שגם פטור
 דרישא דמתני' בכלל זה. **נט.** מתבאר מכל דברי רבינו
 שהקושיא 'מי איכא בכלי שבת פטור ומותר' זה דברי אביי
 [אף שאין זה מפורש בגמרא], ומצאנו לאחד מהגאונים (קנן
 'שוין' עמ' מע"ג (פ) עמוד ל) שכתב בתשובתו להדיא כך, וביותר
 שנראה שגם כן בגמ', וזה לשונו: 'אמר ליה אביי ופטור
 ומותר בכלל שבת מי איכא והאמר שמואל וכו'. וזה ממש
 כדברי רבינו שהם דברי אביי, והיינו שאביי למד מדברי שמואל
 שגם פטור דרישא פטור אבל אסור ומכח זה הקשה שיתסרי

הוצאה דעני על ידי עקירה והנחה^ס דחייב או בלא עקירה^ס דפטור, והוצאה דבעל הבית דכוותה דחייב^ס ופטור^ס. והתנא סידר כל עובדי עני לחוד וכל עובדי בעל הבית לחוד^ס, אף על גב שיש בכל אחד הכנסה והוצאה, ואני יודע^ס שזו הכנסה וזו הוצאה. ובש"ס עדיין לא ידע 'דייקא נמי' דקאמר רבינא לקמיה דקא מפרש תנא הכנסות לאלתר^ס. מה שאין כן^ס הכא אמתניתין דשבועות דלא קתני פיטור כדקאמר הש"ס^ס, תיקשי יציאות תרי הויין^ס: וק"ל^ע.

שאינ כן הנחה דקתני סוף מעשה דהנחה ו'הוציא לחוץ', דמשמע תו לא בעי הנחה ומחייב בהוצאה לבד^ס, משמע שפיר דהנחת גופו כהנחת חפץ. לזה הוצרכו התוספות לומר דאף הנחה ליכא למיפשט ממתניתין, אף על גב דלא קתני אלא 'והוציא', דאיכא לאוקומי שהניח על גבי קרקע, ופשוט הוא דעקירה והנחה בעיא^ס, ואף על גב דלא קאמר אלא 'והוציא', כוונתו הוצאה והנחה: ופשוט.

ספיקו של רב בעקירת גופו

שם בא"ד. דאיכא לאוקומי וכו'. ולפי מה שכתבתי לעיל בד"ה פשט העני את ידו וכו', והוכחתי שם ממתניתין^ס, דהעני לא בעי עקירה ולא הנחה בחוץ^ס, ועקירת גופו כעקירת חפץ וכו', לא ידע מזה רב. ואחר דברי רבי^ס, אתיא מתניתין מדויקת^ס. ואפילו אם תמצוי לומר דרב הרגיש בקושייתנו שהכריחנו לומר דלא בעי עקירה ולא הנחה במקומו^ס, אפשר לומר דרב לא חש לאותה קושיא, דאיפשר דהויא איזה ראייה ממקום אחר להפך מבוארת^ס, אי נמי רב הכי סבר ממתניתין דעקירת גופו כעקירת חפץ ממקומו, מכח קושייתנו

דף ג' ע"א

מהמשנה אין להוכיח שעקירת גופו כעקירת חפץ

תוספות ד"ה עקירת גופו וכו'. נראה לר"י וכו' וממתניתין וכו'. הוצרך התוספות לתת טעם דליכא למיפשט ממתניתין דהנחת גופו כהנחת חפץ^ס, ולא נתנו טעם נמי אעקירת גופו דליכא למיפשט ממתניתין^ס, משום דזה ודאי פשוט שקרוב לומר כשהוציא ידו לחוץ כבר עשה עקירה^ס, ותנא סוף מעשה דעקירה קתני^ס, מה

ביאורים וצינונים

ע"ג הקרקע]. **עז.** שהרי כמו כן היה אפשר להוכיח מהמשנה שעקירת גופו היא עקירה שהרי כתוב 'פשט בעל הבית את ידו לחוץ וכו' חייב' ולא כתוב 'עקר בעל הבית מרשות היחיד והוציא' משמע שחייב על עקירת ידו לבד גם ללא שעקר מקרקע רה"י [וכגון שעקר מערב שבת או שאחר הניח בידו או שעקר שלא על דעת להוציא]. **עח.** כ'זומר שבזה יותר פשוט לומר כתירוץ התוס' שמדובר כשעקר מרשות היחיד, והתנא סמך שנבין זה לבר כי אם הוציא כנראה שקורם לזה עקר דאלי"כ כיצד הוציא. **עט.** התנא כתב את סוף הפעולה שהיא ההוצאה ומובן מזה שקדמה לזה עקירה. **פ.** דבזה סברו התוס' בקושייתם דאם בעינן הנחה ברה"י כדי להתחייב היה לתנא לכתוב זה בפירושו. **פא.** התנא סמך על מה דפשיטא לן שעקירה והנחה בעינן, ופשיטא שכוונת המשנה שהניחו על גבי קרקע. **פב.** מהא דלא נקט תנא דמתניתין פטורא בעני כגון שנטל מיד בעל הבית והוציא אלא שלא הניח ברה"י [לפלוג וליתני בדידיה], מוכח שבכה"ג חייב כיון שהנחת ידו כהנחת חפץ דמי. **פג.** בעי עקירה מקרקע רשות הרבים כשמכניס, ולא הנחה על גבי קרקע רשות הרבים כשמוציא. **פד.** שפשט שעקירת גופו כעקירת חפץ דמי. **פה.** ו'לא קשיא ליפלוג וליתני פטורא בדידיה. **פו.** כ'זומר כשמביא ידו למקום שגופו מונח [לאפוקי כשירו מונחת במקום אחר שבכה"ג ודאי שצריך הנחה ביד בעה"ב]. **פז.** כיון שההוכחה מהמשנה היא רק מכח קושיא דליפלוג וליתני בדידיה, שאל רב את רבי שמא ידוע לו משנה אחרת מפורשת דבעינן הנחה גם אם ידו וגופו במקום אחר, להיפך ממה דמשמע מקושיא דליפלוג וליתני בדידיה, ואז נתור אחר תירוץ אחר לקושיא דליפלוג וליתני בדידיה.

שבפנים היינו בעה"ב העומד בפנים, א"כ בתוך הארבע של בעל הבית בהכרח יש גם הכנסות]. **סח.** או שנטל מתוכה והוציא [בבא א' דמתני']. **סו.** או שנתן לתוכה והוציא [בבא ג']. **סז.** פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונתן לתוך ידו של עני [בבא ב']. **סח.** פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונטל העני מתוכה [בבא ד']. **סט.** סידור הדברים במשנה הוא לפי עני ובעה"ב ולא לפי הוצאות והכנסות, שמנה התנא קודם הוצאות דעני, הוצאה האחת דחייב והשניה דפטור. **ע.** כ'זומר אנו נבין לבד שחלק מהאופנים באים לבאר שתיים שהן ארבע בפנים שפירושו הוצאת החפץ הנמצא בפנים, וחלק באים לבאר שתיים שהן ארבע בחוץ שפירושו הכנסת החפץ הנמצא בחוץ. **עא.** כוונת רבינא ב'מתניתין נמי דיקא' דכיון שהתנא מפרש הכנסות לאלתר משמע שזהו הפירוש של 'יציאות', ועל כרחך שגם להכנסות קורא התנא יציאות וזה נכון רק אליבא דאמת שבפנים ובחוץ קאי על עני ובעה"ב, אבל הגמ' עדיין לא ידעה זה וסברה ש'יציאות' הם רק הוצאות ולא הכנסות. **עב.** עבשיו חוזר רבינו לפרש מדוע על המשנה בשבועות כן קשה קושיית הגמ' וזהו יציאות קתני. **עג.** שהתנא בשבועות איירי רק באופנים של חיוב. **עד.** שהרי לא מצאנו ארבעה אופני חיוב בהוצאה לבד ללא הכנסה. **עה.** וכן כתבו בחידושי הרמב"ן (ד"ה ואקשין עלה), הר"ן, והריטב"א (ד"ה והא יציאות קמי). **עו.** תוס' מקשים מדוע לא הוכיחה הגמ' מהמשנה שהנחת גופו כהנחת חפץ שהרי כתוב 'או שנטל מתוכה [העני] והוציא חייב' ולא כתוב 'והוציא והניח' משמע שחייב משום הנחת ידו גם ללא הנחה ברה"י [ומתריצים שהיה אפשר לפרש שכוונת המשנה שהניח

דליפלוג וליתני בדידה, ורצה לידע טעם מרבו מאי שנא ידו מגופו^פ, לזה בעא מיניה בעיא וטעמא. ולפי זה לא צריכנא לדברי התוספות ז"ל, שאמרו דאיכא לאוקמי מתניתין שהניח על גבי קרקע, דאמרינן לעולם שפיר ידע רב דמתניתין אפילו לא הניח, וטעמא דבעא מרבי, דאיפשר דאיכא מתניתין דמבוארת ביותר בדין עקירת גופו וכו', ולאולופיה טעמא מאי שנא ידו מגופו^ט: ודו"ק.

דף ד' ע"א

אין סברא לחלק בין עקירה להנחה לענין מקום ד'

תוספות ד"ה והא בעינן וכו' ועוד אומר ר"י דא"ל יצא איש ממקומו וכו' עכ"ל.

ולפי זה, אף על גב ד'אל יצא איש ממקומו' ליכא למשמע מיניה אלא עקירה דבעיא מקום ד' על ד', אפילו הכי אמרינן שפיר דלא שנא עקירה לא שנא הנחה, כיון דבעקירה בעינן ד' על ד' הוא הדין הנחה, ועל זה אמר הש"ס 'והא בעינן עקירה

והנחה מעל גבי מקום ארבע'^ז. ולזה תירץ רבה 'הא מני רבי עקיבא היא', דלא הצריך בהנחה ד' על ד', ולא שנא עקירה ולא שנא הנחה^ח, דזה נמי סובר הש"ס דלא שנא, דקאמר 'והא בעינן וכו', הכי נמי קאמר רבה, כיון דבהנחה לא בעינן ד' על ד', הוא הדין עקירה^ט. ודחה הש"ס (ד): 'ודילמא הנחה וכו', פירוש, דסבר רבי עקיבא דלא אמרינן דבעינן ד' על ד' אלא בעקירה, דדרשינן מ'אל יצא', אבל בהנחה לא אמרינן בה דהוא הדין ולא שנא^י. זהו כוונת הש"ס לסברת ר"י^י: ופשוט^י.

קלוטה כמי שהונחה כשהחפץ ביד אדם

שם תוספות ד"ה אבל למה מעשרה וכו'.
כשהחפץ בידו של עני או של בעל הבית לא שייך וכו'. פירוש^י, כשהחפץ בידו של עני כשהכניס ידו לפניו, או בידו של בעל הבית כשהוציא ידו לחוץ עם החפץ, לא שייך קלוטה, והטעם דידי בטר גופו גירא^י, אבל

ביאורים וצינונים

מקרא ד'אל יצא', הרי הפסוק מדבר על עקירה ומה ההו"א של הגמ' ללמוד מדברי ר"ע דקלוטה שסובר שאין צריך מקום ד', הרי ר"ע מדבר על הנחה ולא על עקירה. ומתוך רבינו שכיון שהמקשן הזכיר בקושיהו גם הנחה, משמע שסובר שאין חילוק בענין זה בין עקירה להנחה, ומשום הכי סבר התרצן שכיון שרבי עקיבא לא מצריך מקום ד' בהנחה הוא הדין בעקירה, ושוב דוחה הגמ' שיתכן שבאמת יש חילוק בין עקירה להנחה [ודלא כהמקשן שהשוה אותם] ואין לנו הוכחה שר"ע סובר שלא צריך מקום ד' גם בעקירה. צו. מה שאמרו תוס' שבחפץ שמונח ביד אדם לא אומרים קלוטה, זה רק אם אין ידו במקום גופו, שהרי קושיית הגמ' היתה מדוע בע"ב שהניח ביד עני חייב הרי בעינן הנחה במקום ד', ומתרת הגמ' שהמשנה סוברת כדעת רבי עקיבא שקלוטה כמי שהונחה דמי, הרי מפורש שאומרים קלוטה גם בחפץ המונח ביד אדם, אלא דזה רק כשידו נמצאת במקום גופו, אבל אם אינה במקום גופו לא אמרינן קלוטה כמי שהונחה. והביאור בזה דהסברא דקלוטה כמי שהונחה היא, שאם החפץ נמצא לגמרי ברשות זו אלא שלא נח אמרינן קלוטה כמי שהונחה, אבל אם החפץ עדיין קשור לרשות אחרת, שהוא ביד האדם העומד ברשות אחרת, אף שפשט ידו לרשות זו, אין נחשב כמונח כיון שהוא קשור לרשות אחרת, דידי בטר גופו גירא. צז. כן מבואר בתוס' הרא"ש (ד' ד"ה נמ) שכתב: וא"ת א"כ פשט העני ידו לפניו ונטל בעל הבית מתוכה אמאי מיפטר עני, מיד כשהכניס ידו לפניו קלטו אויר רשות היחיד וכמונח דמי. ו"ל כיון דידי בטר גופו גירא לא חשבינן ליה כמונח. ע"כ. וכן פירשו המרומי שדה והחזו"א (או"ט ס" ק סק"ג) בדברי התוס', והשוו דברי התוס' כאן לדבריהם להלן בדף צ"ב ע"א ד"ה התם שכתבו להדיא טעם דידי בטר גופו גירא. אבל מדברי הגרעק"א (ו. ד"ה א"י יומן) משמע שפירש דברי התוס' דידן שבכל אופן לא אומרים קלוטה במונח ביד אדם ודלא כהתוס'

פח. רב רצה שרבי יבאר לו מדוע רק אם ידו וגופו במקום אחד חשיב הנחה ואילו כשידו ברשות אחרת לא חשיב הנחה ואין העני חייב עד שיניח בידו של בעל הבית. **פט.** כ"לומר, כאחד משני התירוצים דלעיל, או שרצה רב לדעת שמא יש משנה מפורשת דלא חשיבא הנחה בידו כהנחה על גבי קרקע, או דהא פשיטא ליה לרב דהנחה בידו כשהיא במקום גופו הוי הנחה אלא שרצה לדעת הטעם מדוע כשהיא במקום גופו לא חשיבא הנחה. צג. כ"לומר ולכן מקשה הגמרא בין על עקירה בין על הנחה. צא. כיון שהגמרא סברה שאין חילוק בין עקירה להנחה בדין של מקום ד', א"כ רבי עקיבא שלא מצריך מקום ד' בהנחה הוא הדין בעקירה. צב. כיון שהמקשן סבר שאין חילוק בין עקירה להנחה כמו כן רבה סובר כן ומשום כן הוכיח מהא דלא בעי רבי עקיבא מקום ד' בהנחה הוא הדין בעקירה. צג. לא נאמר שהוא הדין בהנחה אלא יש חילוק בין עקירה להנחה, ובהנחה לא בעינן מקום ד' אף שבעקירה בעינן. צד. כוונת רבינו כמה שכתב 'לסברת ר"י', דאילו לסברא הראשונה של התוס' שהמקור למקום ד' הוא משום שאין דרך להניח חפצים בפחות מד', מוכן מאד שהגמרא הקשתה גם מעקירה וגם מהנחה כי אם בהנחה צריך מקום ד' ק"ו שבעקירה צריך [ותירוץ הגמ'] יתפרש לפי זה שכיון שר"ע לא מצריך מקום ד' בהנחה ממילא הוא הדין לעקירה כי אין מקור להצריך מקום ד', אבל יקשה דחיית הגמ' 'ודילמא הנחה הוא דלא בעי רבי עקיבא בעי' הרי כל המקור הוא מהנחה ואין נדע דין מקום ד' בעקירה אם בהנחה לא צריך מקום ד'. וצריך לומר כמו שכתבו התוס' בעמוד ב' ד"ה ודילמא, שהוא משום שנודבי המשכן היו נוטלים מתיבתן שהיתה ד' על ד' ונותנים ליד עושי המלאכה. ועיין בתוס' הרא"ש (ד' ד"ה וסא, ד' ד"ה דילמא) שכתב כן. צה. וכן כתבו תוס' בעמוד ב' בד"ה ודילמא, אלא שרבינו מוסיף דלכאורה קשה לפי דברי התוס' שהמקור להצריך מקום ד' על ד' הוא